

11.10.2022

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Työ- ja elinkeinojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Työ- ja elinkeinojaosto keskiviikko 12.10.2022 klo 08.30 / HE 154/2022 vp / Asiantuntijapyyntö

HE154/2022 vp Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Hallituksen vuoden 2022 budjettiehdotuksessa määrärahoiksi ehdotetaan 80,5 mrd. euroa. Hieman alle 16 miljardin lisäys edellisen vuoden varsinaiseen talousarvioesitykseen selittyy suurelta osin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta ja Venäjän Ukrainassa aloittamasta hyökkäyssodasta. Edellä mainitut tekijät huomioiden valtion menojen arvioidaan kasvavan noin 2,5 mrd. euroa viime vuoden varsinaiseen talousarvioehdotukseen nähden.

Vuoden 2023 talousarvioesitys on 8 mrd. euroa alijäämäinen. Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden alijäämäksi vuonna 2023 arvioidaan 3 prosenttia suhteessa BKT:hen. Tämä alijäämä tullaan kattamaan ottamalla valtiolle lisää velkaa.

Keskeiset huomiot

Suomen talouden kasvu on ollut yllättävän vahvaa koko kuluvan vuoden alkupuoliskon. Tämän takia, huolimatta selkeästi heikkenevästä talouskehityksestä, kuluvan vuoden BKT kasvaa kuluvana vuonna potentiaalista tuotantoa nopeammin.

Hallitus on sanonut toteuttavansa aktiivista ja vastuullista finanssipolitiikkaa. Näin ei kuitenkaan ole, sillä on syytä erottaa koronakriisin ja Ukrainan sodan johdosta tehdyt toimenpiteet yleisestä finanssipoliittisesta linjasta.

Talouspolitiikan arviointineuvoston raportit ovat jo useamman vuoden ajan kiinnittäneet huomiota vastuuttomaan budjettipolitiikkaan. Uusimman raportin mukaan Suomessa tulisi aloittaa vuosittainen sopeuttamisohjelma, jonka suuruusluokka olisi noin 0,2–0,4 prosenttia BKT:sta. Ei löydy rationaalista perustetta sille, miksi tätä neuvoa ei noudatettaisi.

Yritysten kilpailukyvyyn ja viennin edistämisen näkökulmasta esitys on kuitenkin kohtuullinen. Pitkällä aikavälillä suomalaisten yritysten kilpailukyky rakentuu ennen kaikkea korkean osaamiseen varaan. Tästä näkökulmasta

tarkasteltuna esityksessä ehdotettavat panostukset tutkimus- ja kehittämismenoihin ovat tärkeitä.

Tutkimus- ja kehittämistoimintaa tuetaan vuodesta 2023 alkaen voimaantulevalla lisävähennyksellä. Tämä on järkevää ja juuri sellainen rakenteellinen toimi, jolla yritysten kilpailukykyä ja siten tulevaa talouskasvua voidaan vauhdittaa. Seuraavan hallituksen tulee jatkaa T&K-kokonaisuuden kehittämistä, sillä tuottavuuskehityksemme on ollut viime vuodet heikkoa ja se ainakin osaltaan käy yksiin varsin aikaisemmin voimakkaasti laskeneiden tutkimus- ja kehittämismenojen kanssa.

Samaan aikaan ongelmana on kuitenkin osaajapula, joka estää yritysten kasvua, menestymistä ja kansainvälistymistä. Valitettavasti esitys ei tälläkään kertaa sisällä toimia työmarkkinoiden tehokkuuden lisäämiseksi. Riittäviä työvoiman kysyntää ja tarjontaa lisääviä toimenpiteitä ei esitetä eikä myöskään kohtaanto-ongelman lievittämiseksi esitetä ratkaisuja. Koko hallituskauden aikana työllisyyden kannalta oleelliset päätökset paikallisesta sopimisesta, ansiosidonnaisen työttömyysturvan ja varsinkin sosiaaliturvan uudistamisesta jäivät tekemättä.

Suomen kaltaisessa pienessä avotaloudessa kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle avain kasvuun ja menestykseen. Pienille ja keskisuurille yrityksille on tarjolla kansainvälistymispalveluita laajasti. Järjestelyllä on etunsa, sillä usein yritysten tarpeet kansainvälistymisasioissa poikkeavat toisistaan.

Pk-yritysbarometrin mukaan pk-yritykset ovat myös varsin tyytyväisiä saamiinsa kansainvälistymispalveluihin. Pk-yritykset kokevat, että uusien tai päällekkäisten palvelujen sijaan tärkeämpää ja vaikuttavampaa olisi kansainvälistymispalveluja tarvitsevien yritysten nykyistä tehokkaampi ohjaaminen olemassa olevien laaja-alaisten kansainvälistymispalveluiden piiriin.

Ottaen huomioon valtiontalouden heikko tila, pk-yritysten näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista rakentaa päällekkäisyyksiä. Sen sijaan nykyisen rakenteen vakiinnuttaminen ja palvelujen oikea-aikainen markkinointi olisivat haluttuja toimia. Lisäksi on tärkeä huolehtia siitä, että olemassa olevat palvelut ovat tehokkaita ja vaikuttavia sekä mahdollisimman laajasti kaikkien niitä tarvitsevien pk-yritysten saatavissa.

Samaan aikaan on kuitenkin tunnistettu, että protektionismi lisääntyy niin kansainvälisesti, kuin myös EU:n sisämarkkinoilla. Suomalaisten yritysten kilpailukyvyn ja kansainvälistymisen turvaamiseksi on tärkeää varmistaa se, että sekä kansainvälistymispalveluissa että viennin rahoituksessa suomalaisilla pk-yrityksillä on tasavertaiset toimintaedellytykset suhteessa keskeisiin kilpailijamaihin. Tämän lisäksi Suomen on aktiivisesti huolehdittava

siitä, ettei esimerkiksi epäterve EU:n sisäinen tai ulkopuolinen valtiontukipolitiikka pääse erilaisten kriisien varjolla yleistymään ja siten tuhoamaan suomalaisten yritysten kansainvälistymismahdollisuuksia.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Petri Malinen
ekonomisti